

שאלה תורנית והקשר לחיים שלנו

בשנת 2001 נרשמה לראשונה בהיסטוריה הצלחה בשכפול תאים במעבדה. לראשונה, הצליחו מדענים לייצר קציצת בשר מתא בודד של פרה. התגלית יצרה התרגשות רבה בחוגי המדע ובחוגים אחרים משום שמשמעות התגלית הייתה שבעתיד נוכל לייצר בשר סינטטי ללא פגיעה בבעלי חיים.

התגלית עוררה עניין גם בעולם התורה: מה דינו של בשר סינטטי זה? האם הוא נחשב כבשר? האם ניתן לקחת את התא הראשוני מחיה כשרה בלבד או שמא אפשר אף מחיה טמאה? ועוד הרבה שאלות מעניינות וחשובות.

לשיטת ייצור זו השלכות עסקיות מרחיקות לכת, שכן שוק הבקר לבדו מגלגל כיום בעולם כ-222 מיליארד דולר בשנה. ע"פ העיתון הכלכלי גלובס, בתוך עשור צפויה תעשיית תחליפי הבשר להוות כ-10% מכלל שוק הבקר. וזאת, עוד לפני שדיברנו על עוף ומוצרי בשר אחרים. בנוסף, לבשר זה יתרונות מרובים בהיותו מוסרי (בע"ח לא נהרגים ביצירתו) ואקולוגי, מאחר שבשר כזה גם דורש לצורך ייצורו מים וגזי חממה בשיעור של 90% פחות מייצור בשר רגיל ומחצית מכמות האנרגיה.

נחשפנו לראשונה לנושא בשיעור לבילי שבועות שעבר מפי ביולוג בקהילתנו. בשיעור דובר על נושא הבשר מתאי גזע, ונושא זה תפס ישר את תשומת ליבנו. במאמרנו התמקדנו בעיקר בנושא הכשרות של הבשר

המשובט, חלביותו של הבשר והאם ניתן לקחת אותו מחיות שאינן כשרות.

סקירת מקורות תורניים

סוגיית ביטול בשישים היא אחת מהסוגיות הראשיות בדיונים לבירור מעמדו של הבשר הסינטטי, משום שהיא כוללת בתוכה לבטים רבים.

הטענה הבסיסית שעולה מדיון זה היא כי אין לקרוא לבשר סינטטי "בשר" מכיוון שהתא המקורי שנלקח מגוף הפרה בטל בשישים ביחס לתערובת הסופית, שהרי על מנת לייצר את המוצר הסופי, לוקחים תא אחד ומוסיפים לו חומרי מזון על מנת שהתא יוכל להגיע לרקמת בשר שלמה. כלומר, הבשר הסופי כולל בתוכו תא אחד מקורי וכל השאר מורכב מחומרים אחרים שהפכו לתאים חדשים, אך הם לא בכלל התא המקורי. לכן נוכל לטעון שהתא בטל בשישים בתוצר ולכן אינו נקרא בשר. העלנו במאמר טיעונים לכאן ולכאן והצגנו את דברי הרב יעקב אריאל והרב צבי רייזמן.

הרב יעקב אריאל מחמיר ואוסר את אכילת הבשר עם חלב

ולעומתו הרב צבי רייזמן מיקל ופוסק שניתן לאכול את הבשר עם חלב.

אפשרות נוספת להקל העלה הרב רייזמן וטען כי אכן בשר שנוצר בדרך של שיכפול תא שנלקח במקורו מחיה טמאה יהיה כשר. הוא משווה במאמרו בין בשר משובט לתרומה. במסכת תרומות (פ' ט' ע' מ"ד) מובא שגידולי תרומה, תרומה וגידולי גידולין, חולין. כלומר, דבר היוצא מתרומה והוא "גידולי גידולין" נחשב כחול, ולא קודש כתרומה עצמה.

דין זה מעלה את האפשרות לטעון כי גם קציצת בשר סינטטית היא גידולי גידולין, ולכן דינה שונה מדיון החיה המקורית ממנה הופק התא הראשוני.

פתרונות מדעיים חדשים

לאור האמור, ננסה למצוא פתרונות חדשים, אשר אולי יוכלו לפתור גם את הקשיים שהעלה הרב אריאל ויאפשרו הן את הכשרות של בשר משובט שמקורו בחיה שאיננה כשרה והן את אפשרות אכילתו של בשר זה יחד עם חלב.

אנו מציעים שני פתרונות: הראשון, יצירתו של בשר משובט מתא גזע מושרה; והשני, יצירתו של בשר משובט מאיברים נחותים.

בשנים האחרונות חלה התפתחות מדעית שעשויה לשנות את פני הפסיקה בנושא.

בשנת 2012 ניתן פרס נובל ברפואה לחוקר תאי גזע יפני בשם שינייה יאמאנאקה על תגלית פורצת דרך בתחום

שמאפשרת להפוך כל תא לתא גזע. תא גזע שכזה נקרא תא גזע מושרה.

בגמרא במסכת חולין (קיד ע"א) מובא כי "העצמות הגידים הקרניים והטלפיים שבישלם בחלב פטור". וכן פסק הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות (פ"ט ה"ז). כלומר, אדם שבישל איברי חיה שאינם קרויים מ"ד) מובא שגידולי תרומה, תרומה וגידולי גידולין, חולין. כלומר, דבר היוצא מתרומה והוא "גידולי גידולין" נחשב כחול, ולא קודש כתרומה עצמה.

ומפה אנו מציעים פתרון חדש- להפוך תא מהקרניים או מחלקים מותרים אחרים לתא גזע מושרה, וממנו ליצור תא חדש, שיהווה את תא הבסיס.

מכיוון שהתא המקורי מותר, אזי תא הבסיס גם יהיה מותר.

פתרונות נוספים שהועלו

פתרונות נוספים שהועלו הם: ניתן לייצר את הבשר מתא של בן פקועה (שגם בחייה נחשבת שחוטת) או מתא של דג. פתרונות אלה פותרים רק את סוגיית השחיטה ולא סוגיות אחרות.

